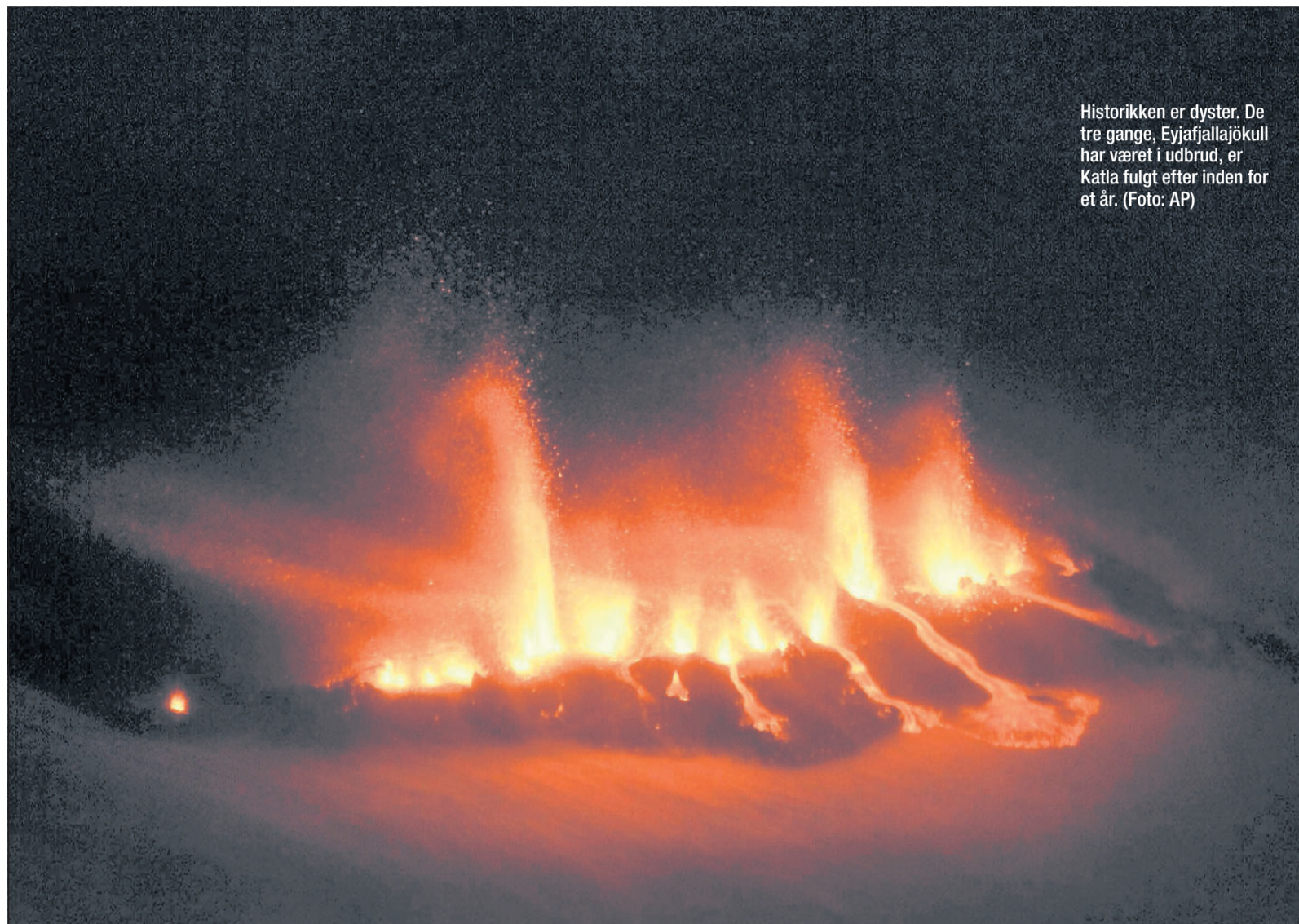

STOP: Skyen af vulkanaske er nået til Canada, hvor myndighederne har aflyst ni indenrigsafgange fra Saint John's, Newfoundland i det østlige Canada. Det er første gang, at askeskyen påvirker fly i Nordamerika.

NOTER

Men Katla er endnu værre

Historikken er dystert. De tre gange, Eyjafjallajökull har været i udbrud, er Katla fulgt efter inden for et år. (Foto: AP)

Hele Europa krydser fingre og håber, at den islandske vulkan Katla ikke går i udbrud. Et udbrud fra Katla vil påvirke hele Europas klima og natur

Af Birgitte Dahlggaard, Ritzau

NABOVULKAN: Islands befolkning holder vejret og håber, at Eyjafjallajökull-udbruddet ikke vækker den store vulkan Katla, som ligger cirka 40 kilometer fra Eyjafjallajökull.

Sker det, vil det få meget større

konsekvenser, ikke bare for Europas luftfart, men også for Europas klima og natur.

Historikken er dystert. De tre gange, Eyjafjallajökull har været i udbrud, er Katla fulgt efter inden for et år.

- Det er ligesom at gå på kasino. Fordi kuglen lander på rød tre gange, betyder det ikke, at kuglen lander på rød fjerde gang, siger glaciolog Jørgen Peder Steffensen fra Niels Bohr Institutet.

Vulkaner er svære at forudsige, og måske er det kun tilfældigt,

at Katla er gået i udbrud efter Eyjafjallajökull.

De deler kammer

Grunden til, at de to vulkaner måske påvirker hinanden, er, at de deler magmakammer. Det vil sige, at al den lava, som vulkanerne udskyder, kommer fra det samme kammer dybt nede i jorden.

- Islændingene tager det her voldsomt alvorligt. De har placeret måleudstyr overalt ved Katla, og alle gode kræfter er nu sat ind på at samle og fortolke data, siger Jørgen Peder Steffensen.

Mange synes nok, at Eyjafjallajökull har voldt stor skade. Den har i flere dage lammet store dele af den europæiske flytrafik, og der er ingen, der har et overblik over, hvor mange penge askeskyen har kostet. Men alligevel er konsekvenserne til at overse i forhold til, hvis Katla går i udbrud.

- Der er to slags vulkaner. Den slags vulkaner, som eksploderer, de ses typisk i Indonesien, og så de vulkaner, som er mindre sprængfarlige. Dem ser vi typisk på Island. Men Katla er faktisk en af de vulkaner, som siger bang, siger glaciolog Jørgen Peder Steffensen.

20 kilometer op

De mindre eksplosive vulkaner sprayer aske i fem-ti kilometers højde.

Det betyder, at en regnbyge igen kan vaske himlen ren for støvpartikler. Men de eksplosive vulkaner kan sende støvpartiklerne helt op i 20 kilometers højde.

- Partiklerne kan ligge ugenert i flere år og skygge for solen. Det kan bevirke, at temperaturen i Europa bliver lavere over en årrække, siger han.

Syreregn

Forskerne frygter også, at et stort vulkanudbrud vil sende syreregn over Europa med fatale konsekvenser for naturen og høsten.

Et af de mest kendte vulkanudbrud i Island i historisk tid er Laki-udbruddet i 1783-1784. Ved det udbrud slap 122 millioner ton svovldioxid ud i atmosfæren.

- Mennesker, dyr og planter blev ramt, og den efterfølgende dødelighed var høj. Vulkanen udspjød store mængder gas indeholdende svovldioxid og flussyre, som hobede sig op i jorden, søer og vandløb, siger seniorforsker Sofie Lindström fra De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland, GEUS.

Det er det scenarie, som alle håber, ikke gentager sig.

Askeskyen

- Det danske luftrum har været lukket siden torsdag klokken 18.00 på grund af askeskyer fra Eyjafjallajökull-vulkanen på Island.
- Vulkanen var senest i udbrud 1821-23
- Omkring 800 islændinge blev ved udbruddet onsdag evakueret, hovedsageligt på grund af oversvømmelser fra den smeltende gletsjer.
- Den danske statslige lufttrafik tjeneste, Naviair, besluttede mandag morgen at åbne det danske luftrum i stor højde for gennemflyvning. Der kan dog stadig hverken startes eller landes i danske lufthavne, og det danske luftrum under 35.500 fod er stadig lukket, og vil tidligst blive åbnet klokken 02.00 natten til tirsdag. /ritzau/

Hovedvejen øst for Reykjavik repareres efter oversvømmelser skabt af vulkanudbruddet. (Foto: AP)

EU lempet flyveforbud

RISIKO: Efter nye ekspertvurderinger er EU-landene klar til at lempe på det massive flyveforbud i kølvandet på udbruddet fra den islandske vulkan Eyjafjallajökull.

Fremover får flyselskaberne lov til at lette og lande, selv om der er mindre koncentrationer af vulkanaske i luften, og dermed kan der allerede fra tirsdag morgen gennemføres langt flere flyvninger i europæisk luftrum.

- Fra i morgen bør vi se gradvist flere fly i luften, sagde EU's transportkommissær, Siim Kallas, mandag aften efter en videokonference med EU's transportministre.

Som et led i de nye regler bliver der oprettet en mindre zone omkring den islandske vulkan, hvor der fortsat er totalt flyveforbud, mens der i en større zone vil være strengere sikkerhedsrestriktioner end normalt. Men altså ikke længere et egentligt flyveforbud.

Europa har ellers haft absolut multolerance over for askeskyen, men testflyvninger har vist, at der ikke er nogen sikkerhedsmæssig risiko ved at flyve, når koncentrationen af partikler fra vulkanasken er tilstrækkelig lav.

- Der bliver ikke gået på kompromis med sikkerheden. Det er ikke et spørgsmål om at reducere sikkerheden, men et spørgsmål om at have mere sofistikerede risikanalyser, understreger Kallas.

De første fly er lettet fra lufthavnen ved Berlin. (Foto: AP)

Ifølge transportminister Hans Christian Schmidt (V) er det fortsat usikkert, om Danmark ligger placeret over eller under den nye grænse.

Forud for EU-mødet mandag havde de europæiske flyselskaber presset hårdt på for at få lempet reglerne efter at have lidt store milliardtab i de seneste dage.

Endnu er der dog ikke tale om nogen økonomisk håndsrækning til selskaberne. Men EU's økonomikommissær, Joaquin Almunia, lægger op til, at man fra EU's side vil være positivt indstillet, hvis medlemslandene vil kompensere flyselskaberne for deres tab. /ritzau/